

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Grozdna plesnoba.

Grozdna plesnoba se da zatirati tudi tedaj, kadar se že prikaže. V tem se bistveno razlikuje od peronospora ali paleža.

Grozda, ki je obolel vsled peronospora, se ne da več ozdraviti in zato se dá peronospora samo preprečevalno zatirati, to se pravi, grozdje se mora s pravilnim in pravočasnim škropljenjem z galico proti boleznim že zavarovati.

Pri plesnobi ali oidiju, kojega glivica raste samo na površju jagod, se pa da še takrat pomagati, če se koj, ko se jo zapazi, z vso močjo proti njej nastopi. Kdor pa odlašata toliko časa, da se bolezen bolj razvije, ne opravi ničesar več.

Zato moramo vsako sredstvo, ki ga hočemo proti plesnobi porabiti, uporabljati najpozneje takrat, ko zapazimo prve sledi te bolezni v vinogradu. Če odlašamo, da se bolezen hudo zaplodi, ne pomaga nič več, ker čudežev nobeno sredstvo ne dela.

To velja tudi o kalijevem hipermanganatu. Tisti vinogradniki, ki so ga lani pravočasno in pravilno uporabljali, so dosegli ž njim dobre uspehe, kdor ga je pa prepozno ali nepravilno rabil, ni imel veliko uspeha ž njim.

Kalijev hipermanganat rabimo proti trtni plesnobi tako-le: Koj ko zapazimo julija ali avgusta meseca prve sledi plesnobe, raztopimo v 100 l vode 150 g kalijevega hipermanganata in 5 kg dobrega, mastnega ugašenega apna brez peska.

Najbolje naredimo, če raztopimo vsako stvar posebej v 50 l vode in potem, ko se je hipermanganat raztopil, vlijemo na redok apnen belež razmešano apno v raztopino hipermanganata tako, da pesek in morebitna nesnaga ostane v prazni posodi od apna.

Nato vse dobro premešamo in gremo koj škropiti. To se pa mora temeljito zgoditi. Če pravilno delamo, mora biti vsaka jagoda s tekočino popolnoma omočena in ko se voda posuši, morajo biti jagode obdane s tenko apneno skorjico.

Pod to skorjico izgine potem plesnoba, če ni bila še hudo razvita kmalu. Poškropiti moramo s tem vse grozdje, ne samo

napadenega, kajti gotovo je, da je tudi na videz zdravo grozdje že od boleznim okuženo, čeprav se tega še ne vidi.

Ker je grozdje, zlasti če je že od plesnobe napadeno, nekoliko bolj mastno, se tekočina jagod rada ne prime. Če pa primešamo na 100 l škropilne tekočine pol litra sadnega karbolineja, ki se prodaja pod imenom dendrin, se prime tekočina grozdja prav rada. Več kot 1/2 l na 100 l ga pa ne smemo vzeti, ker bi sicer grozdje opalil. Dendrin se dobi v drogeriji Anton Kane v Ljubljani.

Po preteku 8 do 10 dni poškopimo grozdje na ta način še enkrat. Škopimo lahko tudi v oblačnem vremenu, kajti to sredstvo učinkuje tudi brez solnca. Gledati moramo le, da se tekočina do prihodnjega dežja na grozdju dobro posuši.

Kako bomo tedaj zatirali plesnobo v prihodnjem letu brez žvepla? 1. Da bomo galici pri vsakem škropljenju pridejali pol kg natrijevega thiosulfata na 100 l galicne tekočine in s tem grozdje vselej dobro poškopili (glej predzadnjo številko „Dol. Novic“). 2. Da bomo po leti koj, ko zapazimo prve sledi plesnobe, poškopili grozdje z zmesjo 150 gramov kalijevega hipermanganata, 3 kg apna in če je treba tudi pol litra dendrina na 100 litrov vode in to škropljenje po preteku enega tedna ponovili.

Kdor bo tako delal, je lahko uverjen, da bo imel dober uspeh. B. Skalicky.

Uporaba bučnega semena za olje.

Kdor ima kaj več bučnega semena, naj ga pošlje v oljni mlin, da dobi potrebno olje. Kdor ga ima sam dosti, naj ga sam pošlje, sicer je pa boljše, če ga pošljemo skupno iz več hiš ali iz cele vasi, da se potem razdeli po razmerju oddanega blaga. Tako se znižajo stroški za pošiljatev in stroški za delo in tudi mlinarju se olajša vse ravnanje in vsa odposlatev.

V naših razmerah se priporoča pošiljati bučno seme kakor tudi seme solnčnic v oljni mlin Trampuževih dedičev v Med-

vođe, kjer so se prvi poskusi dobro obnesli. Kmetijska šola na Grmu je dala v ta mlin 83 kg semena solnčnic in je dobila 13.5 litrov olja (devet polnih steklenic od kisle vode) in 64 kg tropin, tedaj 16% olja in 77% tropin. Olje je leporumene barve in okusno, tropine so pa prav močno krmilo za molzno goved. Bučno seme daje pa še lepše vspehe, ker je iz lepega in oluščena semena mogoče dobiti tudi do 40% olja.

Kako je luščiti bučno seme?

Naše bučno seme je luščinasto in ga moramo luščiti, predno ga damo v mlin. To delo gre urno izpod rok, ako se seme tako-le pripravi: Nekaj ur pred luščenjem naj se seme dobro poškopri in sicer z gorko vodo, da se hitreje navzame vlage. Poškropljeno seme je še dobro premešati, da se enakomerno ovlaži. Lušči se potem na ta način, da se semensko zrno, ki ga primemo s prsti obeh rok, nekoliko zasuka (zavije). S tem se vlažna luščina tako napne, da počí in da pade jedrce rado ven. Oluščena jedrca je dobro posušiti, predno se pošljejo stran. Tako delajo na Štajerskem in se hvalijo z vspešnim delom. Tako moramo tudi mi delati, da bo šlo luščenje hitreje od rok.

Vrednost buč z brezluščinastim semenom.

Danes se pridelujejo za olje tudi buče z brezluščinastim semenom. To seme ima namesto luščine čisto tanjko in prozorno kožico. Tako seme se hvali zaradi tega, ker ga ni treba luščiti in se s tem mnogo dela prihrani, kar je danes velike vrednosti, zlasti za razmere večjih posestnikov, ki delajo s semenom in oljem tudi kupčije. Buče z brezluščinastim semenom se pridelujejo na Štajerskem že dvajset let sem, toda do danes se niso mogle udomačiti. Pridelujejo se le na posameznih gospodarstvih. Posestniki, ki rabijo bučno olje za dom, imajo raje navadne buče z luščinastim semenom, ker pravijo, da daje to seme bolj okusno olje. Olje iz brezluščinastega semena je bolj grenkljastega in ostrejšega okusa in pripisujejo to tisti tanjki kožici, ki se tesno drži jedrca.

Podpisani je na raznih straneh poizvedoval o vrednosti enega in drugega semena in je dobil povsod enaka pojasnila.

Tudi posestnik oljnega mlina v Framu na Štajerskem, Blaž Wesiak, je pisal doslovno na tozadevno vprašanje, da je bolje pridelovati zaradi olja navadne buče z luščinastim semenom, ker dajejo v resnici boljše olje. On piše tudi, da so zrna brezluščinastih buč vsako leto bolj oblečena, tako, da v nekaterem času niso več za olje, namreč ne za luščenje, ne za tako rabo.

Za nas je važno, da vpoštevamo te izkušnje in da se ravnamo po njih, ker se gre za olje, ki ga imamo rabiti za domačo potrebo. Res je luščenje zamudno delo, toda ob zimskih večerih vse bolj uspešno, če se ravnamo po zgoraj navedenih navodilih, kakor se nam na prvi pogled kaže. Posnemajmo torej sosedne Štajerce, ki imajo dosti bogate izkušnje o bučnem semenu in o bučnem olju.

Rohrmann.

Sid.: Upanje.

Umrla polja so, umrle njive, pomrli so metulji zlatokrili, utihnile so ptice ljubeznjive, cvetovi biserni se posušili.

Kar širne zemlje mi oko obseza, kar radovedno mi na njej objema, vse je požela stroge smrti jeza; narava je postala gluha, nema.

Sam hodim, sam v življenju med grobovi; ne točim solz. Čemu? Saj smrt je spanje! Kaj na grobéh poslednji še cvetovi pomenijo? So hudomušne sanje?

Grobovi cvetejo! Vstajenje zarja naznanja veličastno luč veselja; na temne misli jasno odgovarja: Vstajenja kmalu bo prišla nedelja!

Dolenjci, podpirajte „Dol. Novice“ z inseriranjem in z dopisi! Pridobivajte nam novih naročnikov!

LISTEK.

Za „Rdeči križ“

„Moja pot k sv. Petru“, ki sem jo popisala v 17. in 18. številki Dol. Novic, mi je rodila veliko nezasluzene hvale. Od vseh plati sem dobivala drobna pisemca in barvane karte, ki so mi častitali k zanimivemu pripovedovanju in me vspodbujali, naj se še oglašim. Eno čestitko sem prišla celó iz cesarskega Dunaja, eno iz zlate Prage; dve mi je bila izročila vojna pošta. Doma se nisem smela pokazati na ulico. Kar letele so prijateljice in znanke vkup in mi molile roke naproti, čestitajoč mi in me hvaleč. Posebno lepih kartic, pisanih v strelskem jarku, ne morem pozabiti. Kratkočasila da sem jih sredi sovražnega napada s svojo „potjo“; naj vendar spet kmalu položim svojo spretno roko na beli papir. Nisem pisateljica. Bog varuj! Saj pisatelji, pesniki in umetniki sploh so vsi malo na pameti udarjeni, tako se sliši med

treznimi možmi. Jaz bi pa nerada doživela, da bi se o meni kaj takega govorilo, dasiravno sama tuintam priznam, da sem neumnica. Pa tega ne mislim tako zares. Priznam rada, da mi zdrkne brez velike težave kaka beseda izpod peresa. Milim prošnjam junakov ob fronti se ne morem ustavljati. To bi bilo neusmiljeno in nepatriotično. Zato sem se odločila popisati danes, kako sem pobirala v „Tednu Rdečega križa“ prispevke, kako sem se trudila za naše junake, mlade in stare, bolne, ranjene in zdrave, lepe in manj lepe, oženjene in še proste.

Med prvimi, ki so pozdravili z navdušenjem prekrasno misel „Tedna Rdečega križa“, sem bila jaz. Čudila sem se, zakaj modre glave že preje niso prišle do tega lepega načrta. Brž sem bila pripravljena sodelovati in se žrtvovati za plemenito stvar. Zaželjeno mi je torej prišlo povabilo, naj bi se še jaz pridružila vrlim nabiralkam daril za „Rdeči križ“. Prav rada. Posebnih zmožnosti za tako opravilo si sicer ne upam prilastovati, a gotovo bom toliko na mestu, kakor gospodična Tončka, ki, kakor se zdi,

ne more ust odpirati in izreče le tuintam kako milostno besedico.

Najprej smo se zbrali vsi delavci in delavke za javen blagor pri kratkem sestanku, kjer smo si razdelili delo natančno po številkah, se odločili, da obiščemo sleherno hišo in zadnjo družino in tudi to, da naj se objavi po časopisih izrecno, koliko je ta in oni nabiralec nabral. To slednje ne radi hvale, ampak zato, da se bo vsak tem bolj potrudil in porabil vse dušne in telesne zmožnosti za dobro delo.

In sem nastopila trnjevo pot, zadela težko, a vendar iskano breme. Spočetka me je močno skrbelo, kako bom opravila pri posameznih družinah. Zlasti me je skrbel začetek. Da bi ne bila nerodna ali se morebiti celó ne osmešila, sem preje natančno premislila sleherno besedo, ki bo prišla iz mojih ust in se naučila ves govor na pamet.

S tresočo se roko potrkam na vrata sodnikove obitelji.

„Prosto“, se oglasi nekak ženski glas od znotraj.

Vstopim in pozdravim po stari krščanski navadi.

„Oprostite, milostna“, sem začela, „da vas upam nadlegovati. Za-se ne prosim, pač pa za „Rdeči križ“, to človekoljubno napravo, ki je sedaj v vojnem času tolikega pomena. Saj je splošno znano, koliko dobrega učini „Rdeči križ“. Krepča vojake zadaj za fronto, pomaga zdraviti ranjence, postreže vojakom po kolodvorih, vzdržuje lastne bolnišnice in strežnice, skrbi za vojne ujetnike, zlasti za pošne pošiljatev, daje podatke o pogrešanih in padlih vojakih in skrbi tudi za zapuščene sirote padlih bojevnikov. Imel je pred vojsko velik zaklad, iz katerega je črpal potrebna sredstva. Sedaj so pa sredstva že pošla; treba bo torej novih denarnih virov, da bo mogel še naprej vršiti svojo velpomembno nalogo in stati na strani našim srčnim in neustrašnim bojevnikom, ki se za nas vojskujejo in tvegajo za nas svojo srčno kri. Darove v ta namen pobirat je bila odločena tudi moja malenkost. Trdno upam, da sem našla odprto srce in odprte roke za trpečega brata.“

Gospa me je spočetka pazno poslušala, potem se pa narahlo nasmejala, češ, kako sem naučena in pripovedujem stvari, ki jih

„Slovenski Gospodar“ jubilant.

„Slovenski Gospodar“, list ljudstvu v pouk in zabavo, ki izhaja vsak četrtak v Mariboru z letno naročnino 6. kronami, bode obhajal v torek 16. januarja 1917 svojo velečastno 50 letnico. Pol stoletja že probuja „Slovenski Gospodar“ slovenski narod na Štajerskem in v njegovih sosednih slovenskih pokrajinah ter brani pravice katoliškega ljudstva, svest si svojega vzvišenega programa. Po „Slovenskem Gospodarju“ je dobilo štajersko slovensko ljudstvo veselje do čitanja; začelo se je vedno bolj zanimati za izobrazbo v političnem in nepolitičnem oziru, v gospodarskih organizacijah in združništvu. Kmečki stanovni so zajemali prav iz „Slovenskega Gospodarja“ tisočere nasvete za čednostno versko življenje in tisočer pouk za umno poljedelstvo, živinorejo in še prav posebno za kletarstvo.

Plodonosno seme truda in požrtvovalnosti „Slovenskega Gospodarja“, je padlo v vse kraje na rodovitna tla, kjerkoli se sliši slovenski glas ter obrodilo najboljši in najobilnejši sad v blagor in slavo premile domovine ne samo Štajerske, temveč cele Slovenije. Njegovo delovanje obsega ves slovenski narod. In kakor „Slovenski Gospodar“ sam zagotavlja, bode ostal kot mož tudi v bodoče to, kar je bil ves čas dolgih 50 let.

Zasluge „Slov. Gospodarja“ so tem večje, ker je ob enem budil manjše moči in jih vsikdar navduševal za slovstveno delovanje. Še danes se z veseljem spominjamo, kako vneto smo pisali in pošiljali kot dijaki pred 38. leti svoje mlade izdelke, novice, dopise in tudi že večje spise uredništvu „Slov. Gosp.“ v objavo in s kakšnim samozavestnim ponosom smo potem čitali naše „umotvore“. In koliko nedolžnega smeja in zabave smo imeli, če je modri sodnik-urednik kateremu sošolcu njegov domišljavi spis pognal v peč! — Da, kje je blažena doba mladostnih dni, ko nam je bil „Slov. Gospodar“ odkritosrčni prijatelj in vestni učitelj? — Vse premine, vse izgine in se spreminja na tem svetu, samo dobra dela ostanejo na večno, ker gredo z nami pred Sodnika, kakor govori blaženi štajerski apostol Martin Slomšek, katerega duh živi in bode živel vedno med Slovenci. In če ostanejo dobra dejanja vsacega posameznega človeka neumrljiva, kaj še-le neumorno delovanje krščansko-narodnega lista, ki svetli svojemu narodu liki jasna zvezda vodnica že 50 let!

Zato kličemo danes velečastnemu jubilarju „Slov. Gospodarju“ iz dna srca: Bog blagoslavlja tudi nadalje njegovo mirno, modro in vztrajno veliko delo! „Slovenski

Gospodar“ naj ostane še stoletja moč, srečna bodočnost in najsijajnejši napredek slovenskim Štajercem, celi Sloveniji!

*

„Slovenski Gospodar“ ima danes že 30.000 naročnikov. Lansko leto jih je imel samo 23.000. To je tedaj velikanski napredek v enem letu! Pričakovati pa je, da se bode list povzpelo še na višje število s pomočjo marljive agitacije naročnikov. Ni štajerskega rodoljuba in ne rojaka in tudi ne takega siromaka, da bi ne bil, če že ne sam, saj skupno z drugimi, naročen na svoj domač list, četudi živi morda daleč od doma, v tujih mestih in deželah. „Slov. Gospodar“ ga najde in ga pozdravlja v materinem jeziku tudi v najskrivnejših delih sveta ter mu prinaša novosti in razvedrila od domačega ognjišča, od rodne zemlje Štajerske.

Dolenjci, ne zamerite! Ali se pobrigamo tudi mi za obstoj in napredek svojega edinega domačega lista „Dol. Novice“ s takšnim ognjem in navdušenjem, kakor storé to naročniki „Slov. Gospodarja“? — Žalibog, malo, bore malo se dela za „Dol. Novice“! Seveda, so povsod lepe izjeme, sicer bi pa „Dol. Novice“ že itak zaspale in tistim častitim naročnikom in sotrudnikom vsa čast in hvala! — Ko bi vsak naročnik tekem 32. let svojega častnega obstoja „Dol. Novic“ pridobil vsako leto samo enega novega naročnika, bilo bi nas okoli „Dolenjskih Novic“ brez števila, kar pa niti ne zahtevamo. Ampak, ko bi vsak sedanji naročnik pridobil v tem novem letu samo dva nova naročnika, bilo bi nas dovolj, da bi list saj zgube ne imel. In če prihodnje leto pridobi vsak naročnik zopet le enega naročnika, potem bode lahko list izhajal še v večjem obsegu, kar gotovo sedanji dragi naročniki žele. Vidite, kako malo skupnega in zjedinenega dela in truda zadostuje, da se doseže velikanski uspeh! Treba je edino le dobre in vztrajne volje. Storimo tudi mi, kakor naročniki „Slov. Gospodarja“ in Bog bode tudi naše delo blagoslovil!

Bolj, kakor pred vojsko, bode po vojski govorilo časopisje. Naročajte se prav v sedanjem viharnem času, kar največ mogoče, na dobre krščanske slovenske liste in podpirajte jih z besedo in denarjem, da dosežejo svoj vzvišeni smoter!

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Na tem bojišču je ostal položaj neizpremenjen, vključno temu, da se je 3. t. m. uradno javljalo, da traja ob celi bojni črti navadno streljanje s topovi. — V zadnjem listu smo prinesli uradno poročilo, da je neki naš letalec sestrelil v vipavski dolini sovražno letalo. „Agenzia Stefani“ pa temu poročilu ugovarja ter trdi, da avstrijski letalci 28. t. m. niso premagali nobenega italijanskega

evetlične dneve, drugje si zopet pomagajo z vrtljaki . . .“

„Kaj! vrtljak je tu? Mama, kaj ne, da boš tudi nam dala denar za vožnjo?“ začno otroci vsi naenkrat.

„Malčki, vi ste me napak razumeli“, sem se obrnila k njim. Dobro pa vedoč, da se prikupim materi, če sem prijazna z otroci, nadaljujem: „Vrtiljake imajo drugje. Bo že tudi sem še prišel kateri. Vem: radi bi se vozili. Za vas je to res ena najlepših zabav. Ampak previdni morate biti. Tudi tu se lahko pripeti nesreča, zlasti če se vozijo odrasčeni, za katere itak vrtljak ni. Zadnjič sem šla jaz nekam gledat tak vrtljak, ne, da bi se vozila, ampak, da bi videla, kdo se vozi na njem, na tej prikazni, ki se vrti sama okoli sebe.“ In sem povedala nekaj poučnega o vrtljaku in zraven zabavnega, kar vse bom še enkrat posebej opisala.

Gospa se mi je tako smejala, da sem se bala, kaj bo, če se ne bo mogla odsmejati. Zopet sem zabelježila 20 kron v zapisnik darovalcev.

(Konec sledi.)

letalca. Temu nasproti se pribije, da 28. dec. ni bilo sestreljeno le eno, marveč dve italijanski letali; drugo letalo je bilo vrste „Voissin“ ter leži med obema črtama pri sv. Marku, vzhodno Gorice. Sestrelila sta ga vojni letalec Adolf Heyrowsky in rezerni poročnik Jožef Purer. — Po dveh mesecih, mej katerim časom je Lah vsled težkega obroča dežja, megle in blata, prizanašal našim krajem na Goriskem in na Krasu s svojimi jeklenimi pozdravi, zapihala je burja čez vipavsko dolino in Kras in zasijalo je zopet solnce, ceste so jele postajati bolj dostopne in nastopilo je mrzlo vreme. Vključno tej spremembi v vremenu je vladal, kakor se 7. t. m. poročá z Goriskega, na Krasu in v vipavski dolini skrivnosten mir in topovi se le redko oglašajo. V smeri proti Volčji drugi je sovražnik poskušal napraviti sunek, a bil je odbit. Na obzorju strašijo zopet privezani baloni in če ostane vreme stanovito je pričakovati od sovražne strani nove napade.

Rusko bojišče. — Po uradnem poročilu 6. t. m. so rusko-rumunske bojne sile vržene od Fundenija do Galaca preko severnega obrežja Sereta; južno reke pa se drži sovražnik le še v mostišču Focsani. Focsani, zahodno, in Galac, vzhodno krilno opiraljšče črte Sereta, pa sta vze tako ogrožena, da ni tu pričakovati od Rusov daljšega ter resnega upora. Galac vze obstreljuje bolgarsko topništvo; tretja bolgarska armada pa je vze pripravljena na nova podjetja, ker je v Dobrudži končala boje ter jo očistila popolnoma sovražnika, tako, da se v njej ne nahaja sedaj noben ruski, ne rumunski vojak več. V Brajlo udri so od zahoda nemški in bolgarski jezdeci, od vzhoda preko Donave pa nemška in bolgarska pehota. Važno trgovsko mesto je sedaj v rokah zveznih čet. Položaj Rusov pri Focsani postal je jako težaven; na severozahodni črti trdnjave dosegli so naši Odobesci in v dolinah Putne in Susite se upirajoči sovražnik je potisnjen proti nižavi Sereta. Naši so napadli zahodno in južnozahodno črto mostišča (utrjeni Milcow-odsek). Na južni in vzhodni črti mostišča je sovražnik po dogodkih v sredini črte ob Seretu pri Namolosi, osamljen. Močno utrjeni odsek ob izlivu reke Rimnik in Buzeu napadle so avstro-ogrške in nemške čete ter tu dosegle Seret. — Kakor poročá Kor. urad uradno 8. t. m., zasedle so zvezne čete vze Focsani. Ujetih je 5400 mož in zaplenjeni trije topovi. — Dne 6. t. m. javlja nemško uradno poročilo: Potem, ko so se večeraj zjutraj izjalovili njegovi sunki, je Rus večeraj zjutraj ponovil s svežimi silami svoje napade po ljuti pripravi s topovi med obaljo in cesto Mitava-Riga. Čez zamrznjeno močvirje vzhodno Aa je prodril v širini enega bataljona v našo postojanko, na vseh drugih točkah je bil odbit. Ujeli smo med protisunki 900 mož ter zaplenili več strojnih pušk. Uspeli niso napadi manjših ruskih čet na številnih mestih bojne črte ob Dvini in severno Madziolskega jezera.

Zahodno bojišče. — Kakor poročá dne 5. t. m. nemško uradno poročilo, se nastopi topništva radi neugodnega vremena razvijajo le zmerno. Mala podjetja patrolj v več odsekih bojne črte so uspešno izpadla. Oddelki altenburškega pešpolka št. 153 pri vojni skupini kraljeviča Rupreta so udri 5. t. m. zjutraj do v četrti sovražni jarek na vzhodnem robu Loosa; pri očiščenju so zadali z razstrelbo več rovov Angležem krvave izgube ter se vrnili z 51 ujetniki. — 6. t. m. pa javlja isto poročilo, da se vrši v ovinku Yperna, na obeh bregovih Somme in v posameznih odsekih bojne črte v Champagni in ob Mozi v večernih urah močno streljanje. Med nočnim napadom pri Serre (severno Ancre) je vdrla več Angležev v najprednejši jarek. Pri Massiges in na severnozahodni bojni črti Verduna privedle so naše napadalne čete ujetnike. — 7. t. m. se uradno poročá, da so južno Arrasa po večurni pripravi z ognjem napadli angleški bataljoni. Z velikimi izgubami za sovražnika se je zrušil napad v ognju nemških topov in strojnih. Pri vseh armadah je neugodno vreme omejilo boje. — „Daily Chronicle“, „Morningpost“ in „Daily News“, napovedujejo novo ofenzivo na Francoskem v drugi polovici februarja. Radi angleških transportov zapri bodo 15. t. m. francoska severna pristanišča.

Balkansko bojišče. — Bolgarsko uradno poročilo 5. t. m. javlja: V nekaterih odsekih bojne črte slab topovski ogenj. Letalni poročnik Brandek je sestrelil v ozemlju Črne drugi sovražni zavezani zrakoplov, kateri je pri Negečanah, zavil v plamen, padel na tla. — 6. t. m. pa se uradno javlja, da je na nekaterih mestih bojne črte trajal ljut topovski ogenj. Na celi bojni črti, posebno pri Gevgeliju in v Vardarski dolini, so letalci precej močno delovali. Eno sovražno letalo smo sestrelili, voznika, Angleža, pa ujeli. — Nemško uradno poročilo 5. t. m. poročá: V ovinku Črne topovski ogenj, ob Strumi praske. Ladje sporazuma obstreljujejo z morja grška obrežna mesta med Strumo in izlivom Meste. — 7. t. m. pa se uradno poročá, da so se izjalovili poizkusi Angležev, da bi se polastili bolgarskih prednjih postojank severnozahodno Dojranskega jezera.

Razna bojišča. — Turški glavni stan poročá 4. t. m., da so vse vojaške operacije na kavkaški bojni črti vsled neprestanih snežnih viharjev zelo ovirane. Z drugih bojnih črt ni nič posebnega javiti.

Na morju. — Po uradnih poročilih 5. in 6. t. m. iz Berolina posnamemo, da je neki podmorski čoln, ki se vrnil v domače pristanišče, potopil v enajstih dneh enajst ladij. Mej temi je bilo pet parnikov s 15.000 tonami premoga, ki je bil namenjen Italiji in Franciji. — Nemški podmorski čoln „U 46“, ki naj bi bil, kakor so poročali angleški listi, na višini San Nazaire potopljen, se je vrnil v dobrem stanu v svoje domače pristanišče. Tudi neki drugi nemški podmorski čoln ni bil uničen, kakor so poročali sovražni listi. — 28. decembra je neki nemški podmorski čoln potopil v Sredozemskem morju oboroženi angleški parnik „Oronsay“ (3761 ton.) s 5110 tonami, dne 30. dec. oboroženi angleški parnik „Apsleyhall“ (3873 ton.) z žitom in 1. t. m. oboroženi angleški parnik „Bayfraig“ s 5800 tonami sladkorja. Ujeti so kapitani vseh treh ladij.

Domače in tuje novice.

Umrli je nenadoma po daljšem bolehanju v sredo 10. januarja ob 8. uri zjutraj v tukajšnjem franciškanskem samostanu preč. g. P. Gothard Podgoršek, vodja novomeške deške ljudske šole, bivši gvardijan in definator, star 50 let. Pogreb občespšтовanega rajnega gospoda bo v petek, 12. januarja po opravljeni slovesni črni sv. maši, ki se prične ob 10. uri dopoldne. Počivaj v miru blagi vzgojitelj mladine!

Visoka poroka. Dne 18. januarja 1917 se bode poročil v grajski kapeli v Goldeggu na Nižje-Avstrijskem g. Dr. Rudolf grof Meran, tajni svetnik Njihovega c. in kr. apostolskega Veličanstva, deželni predsednik vojvodine Bukovina in posestnik Velikega križa Franc Jožefovega reda z vojno dekoracijo, s princezinjo Johano Auersperg, hčerko kneza Karola Auersperg in kneginje Eleonore Auersperg roj. grofice Breunner.

Odlikovanje. Vojni križ za civilne zasluge III. reda je prejel dež. poslanec in župan v Lokvici, gosp. Al. Mihelčič. Čestitamo od srca velezaslužnemu belokranjskemu voditelju S. L. S.!

Rojstva in smrtna kosa v Novem mestu l. 1916. Rojenih je bilo 45 otrok: 25 moškega spola in 19 ženskega spola. Vsi zakonski, razun enega. Pet je bilo mrtvorojenih. Umrlo je 65 oseb: 19 moškega spola in 46 ženskega spola. Tujcev je bilo 31. Najstarejši moški je bil rojen l. 1829. in najstarejša ženska pa leta 1824., oba domačina.

Redni občni zbor Narodne Čitalnice v Novem mestu se vrši v nedeljo 14. t. m. ob 2. uri popoldne v sedanji bralnici v hiši gospe M. Staričeve (prej Illowsky) z običajnim sporedom.

Županstvo občine Renče, sedaj v Ljubljani. Pod tem naslovom se je v zadnji številki Dol. Novic omenjeno županstvo prisrčno zahvaljevalo vsem dobrotnikom beguncev. Prezrlo se je pa imenovati prvega in največjega dobrotnika beguncev, begunca samega, velecenjenega g. Jožefa Kovač-a, sodn. svetnika v p., v Kandiji, ki deli sočutno lastno usodo z bridko bedo beguncev, zastavlja vse svoje moči v njihovo pomoč ter sploh skrbi in dela prav po očetovsko za nje. Bog mu povrni vse-vse tisočerkokrat! Prosimo g. svetnika naj blagovoljno odpusti to zelo neljubo pomoto ter ostane še nadalje z isto naklonjenostjo usmiljeni samaritan vbogim beguncem, ki ga vsi s prisrčno hvaležnostjo spoštujejo in ljubijo.

700 letnica dominikanskega reda. 22. decembra 1916 je preteklo 700 let, odkar je papež Honorij III. bratu Dominiku potrdil na novo ustanovljeni red ter mu obljubil apostolsko varstvo.

Za dan kronanja je sklenil mestni svet v Budimpešti, da se razdeli 120.000 brezplačnih kosil v ondotnih ljudskih kuhinjah. V osrednji kuhinji „Cita“ so ves dan delili ogrski guljaš brezplačno.

Srebrni zaslužni križ je dobil g. A. Bajuk, župan v Drašičih v Belokrajini vsled svojih vsestranskih zaslug za občino in domovino. Čestitamo!

Poštenost uradnika. G. Schauer iz Langentona je pozabil v pisarni c. kr. vojaškega uradnika g. J. Schmautz-a na novomeškem okrajnem glavarstvu denarnico s 1000 kronami in nekaj drobižem. Slučajno je prišel g. Schmautz v brivnico, ko je ravno izgubil denarja tam bridko tožil o svoji veliki nesreči. G. asistent Schmautz ga takoj potolaži in mu pove, da je denar pustil na njegovi mizi in ga je oddal g. baronu Rechbach-u, kjer ga lahko zopet sprejme. Lahko si predstavljamo veliko veselje g. Schauerja in zopet veliko zadovoljnost gosp. Schmautz-a, ki je bil že večkrat odlikovan zaradi svojih vsestranskih vestnosti in službenih zaslug. Čast poštenjaku!

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu decembru 1916 je 352 strank vložilo 226.480 kron 12 h; 306 strank vzdignilo 134.920 K 12 h; torej manj vložilo 8440 K; eni stranki se je izplačalo hipotečnih posojil 1000 kron; stanje vlog 4.571.057 kron 91 h; denarni promet 957.048 K 70 h; vseh strank bilo je 1274.

Po pozivnem razglasu „P“ zaukazano ponovno prebiranje vseh v letih 1898 do 1892 rojenih črnovojniških zavezancev se vrši na Kranjskem: Dne 15. in 16. januarja 1917 v Ljubljani za sodna okraja Ljubljana (izvzemši mesto Ljubljana) in Vrhnika; dne 18. januarja v Črnomlju za sodna okraja Črnomelj in Metlika; dne 19. in 20. januarja v Rudolfovu za sodna okraja Rudolfovo in Žužemberk; dne 22. januarja v Trebnjem za sodni okraj Trebnje; dne 23. januarja v Mokronogu za sodni okraj Mokronog; dne 24. januarja v Kostanjevici za sodni okraj Kostanjevica; dne 25. januarja v Krškem za sodni okraj Krško; 26. januarja v Ratečah za sodni okraj Rateče; dne 27. januarja v Litiji za sodni okraj Litija; dne 29. januarja v Višnji gori za sodni okraj Višnja gora; dne 15. januarja na Jesenicah za sodni okraj Kranjska gora; dne 16. januarja v Radovljici za sodni okraj Radovljica; 17. januarja v Kranju za sodna okraja Kranj in Tržič; dne 18. januarja v Škofji Loki za sodni okraj Škofja Loka; dne 19. in 20. januarja v Ljubljani za mesto Ljubljana; dne 22. in 23. januarja v Kamniku za sodna okraja Kamnik in Brdo; dne 25. in 26. januarja v Ribnici za sodna okraja Ribnica in Velike Lašče; dne 27. januarja v Kočevju za sodni okraj Kočevje; dne 18. januarja v Vipavi za sodni okraj Vipava; dne 20. januarja v Postojni za sodne okraje Postojna, Ilirska Bistrica in Senožeče; dne 22. januarja v Logatcu za sodne okraje Logatec, Lož in Cerkljica; dne 24. januarja v Idriji za sodni okraj Idrija.

Smrtna nesreča v Ljubljani. V soboto 30. decembra 1916 zjutraj je šla okoli 5. ure, kakor navadno vsak dan, k sveti maši 77 let stara učiteljeva vdova Marija Pugelj, mati pisatelja g. Milana Pugelj. Ko se je vračala iz cerkve, je bila še tema. Stara žena je mislila, da je stopila na jubilejni most, pa je stopila poleg mostu na breg in se po nezavarovani strmini zvalila v globočino v odprtino med betonskim zidom in bregom. Ležala je ondi neopažena skoro do 6. ure zvečer. Domači so jo povsod iskali, šele sin je našel mrtvo mater pod jubilejnim mostom. — Ta prežalosni dogodek je tudi Dolenjce globoko pretresel. Pokojni učitelj in organist gosp. Pugelj je namreč živel dolgo let s svojo družino na Dolenjskem in nazadnje v Novem mestu ter užival povsod obče spoštovanje. — Večni blagor duši rajne in g. sinu Milanu naše prisrčno sožalje!

88.000 parov čevljev je razdelila dunajska občina revnim prebivalcem, in sicer: 50.000 parov revnim šolskim otrokom, 18.000 parov ženskam in 20.000 parov moškim.

Tatvine se množe. Po Dolenjskem tudi pridno delajo postopači-tatje, ki po dnevi žive od žuljev drugih, po noči pa krajejo, kar jim pride pod roke. V noči od 4. do 5. t. m. so pokradli Francetu Levstiku iz Podgore, župnije Prečna, iz kuhinjske omare sedem kil masti, dva kosa svinine, devet klobas, cikorijo in sploh vse, kar je kuhinjske stvari za živež. Žena Marija Levstik je z malimi otroci sama doma, ker je mož že dolgo časa v vojski kot vedno hraber junak; in tudi gospodarjev brat se nahaja v vojni službi. Žena je pravila, da ravno isto noč ni mogla prav nič spati, a tudi vstati ni mogla, tako jej je bilo čudno-težavno. Sicer pa je bilo za-njo tudi boljše, da je bila mirna, ker zunaj je bilo več koljev pripravljenih za slučaj, da bi „dobre prijatelje“ kedo motil pri svojem poslu. Že par dni so hodile tam okoli sumljive ženske in moške osebe, kakoršnih poprej ni bilo nikoli videti, tudi bradatikosmati, kakor so bili na Suhoru. Dva dni pred tatvino ste bile tudi dve ciganki pri Levstikovih, ter so vse dobro pogledale po hiši in kuhinji ter hotele vse pokupiti, ker imele ste veliko denarja. Tudi ste trdile, da ne marate nič zastonj, da vse dobro plačate itd. Okinčane ste bile z verizicami in urami, prstani in drugim lepotičjem. Levstikovka je bila že drugič pokradena v tej vojski. Kmalu v začetku vojne so jej odnesli špeh in kruh in druge stvari, ki so nujno potrebne tatinski družbi za dobro življenje. Žendamerija je pridno na delu in želimo, da bi se taki lopovi v kratkem spravili pod varen ključ. — Noč poprej, od 3. do 4. t. m. pa je bila tatvina pri dveh hišah v Bučni vasi. Tatje so odnesli kruh, mast, svinino, dva dežnika in mleko. Bili so pa ti uzmoviči še precej pošteni, ker niso razbili latvice, iz katere so popili mleko, ampak so jo pustili nepoškodovano ležati nekaj korakov od hiše, gotovo iz namena, da jim bo lahko drugič zopet dobro služila. — Kradlo se je tudi v Potočni vasi in v drugih vaseh pretečen teden pri večih posestnikih v novomeški okolici. — Pa tudi v drugih krajih ne manjka teh „obrtnikov“. Tako se nam poroča iz Ajdovec-a pri Žužemberku: V enem tednu je bilo ponoči napadenih pet hiš in vse več ali manj pokradene, razven ene hiše, kjer so jih pravočasno odpodili. Tatje silijo skozi okna v prostore, kjer nihče ne spi in krajejo obleko in živila. Najbrže delajo to cigani, ki se po dnevi skrivajo po noči pa gredo na lov. Je pač nujno potrebno, da oblast dovoli zanesljivim ljudem orožje, za kar je tudi prosil občinski odbor.

Božičnica v Zatičini se je vršila na starega leta dan v tamošnjem samostanu za begunce Goričane. Pomenljiv nagovor je imel ekscelenca knez-nadžkof goriški gosp. dr. Fr. B. Sedej; končno se je s prisrčnimi besedami zahvalil mil. gosp. opatu P. Bernardu, preč. g. P. Robertu, ki je priredil veselico in vsem preč. gg. Patrom; nadalje vrlim pevkam in pevcem in vsemu zatiškemu občinstvu, ki je izkazalo vbogim beguncem s to veselico posebno ljubezen in naklonjenost. Spored se je vršil sledeči: Trije angeli so tolažili ob božičnih jaslicah Goričane, da bo kmalu konec trpljenja te strašne vojske, ki je razdejala njih mirne in srečne domove in opustošila njih zemljo. Bog daj, da bi se to uresničilo v l. 1917. in da bi se mogli kmalu vrniti domov. Pesem: Tiha noč so pele zatiške pevke, pa je z njimi pelo tudi vse ljudstvo. Druge pesmi so peli častiti bogoslovci goriški. Ob koncu je bilo srečkanje. Pripravljenih je bilo 70 lepih daril, ki jih je preskrbel tretji red v Zatičini.

Časnik za vojne vjetnike. Z dovoljenjem in po naročilu c. in kr. vojnega ministrstva izhaja na Dunaju v ruskem jeziku in v ruski pisavi časopis za vojne vjetnike „Nedjelja“. Časopis, ki naj vojne vjetnike v dnevnih dogodkih na resnični podlagi informuje in pouči, se lahko naroči pri tvrdki L. M. Seidl in sin na Dunaju L., Graben 29, kjer izhaja.

Srčne pozdrave pošiljamo vsem ženam in dekletam in drugim doma ostalim iz bojnega polja. Danes praznujemo že tretje novo leto na bojišču: prvo v Bosni, drugo v Srbiji in tretje imamo tu na taljanski bojni črti. Upamo, da bo četrto novo leto doma med vami. Karl Krištof, Šmarje-Sap; Tomaž Erlih, Vel. Slatnek; Franc Krivec, Št. Jurje, Dol.; Janez Modic, Struge, Dol.; Franc Muhič in Franc Kobler.

Prejšnje pošne vrednote in nove pošne znamke. Kakor se uradno naznanja, ostanejo do 31. marca 1917. v veljavi vse one pošne celotne vrednote, na katerih je znamka natisnjena ne pa prilepljena, na pr. petvinarske dopisnice in desetvinarske zalepke itd. Da so pa imenovane prejšnje celotne vrednote dovolj frankirane, je treba na prejšnjo petvinarsko dopisnico prilepiti eno novo trivinarsko znamko, na prejšnjo desetvinarsko zalepko pa eno novo petvinarsko znamko. Podobno je z drugimi celotnimi poštnimi vrednotami, kakor namreč določajo novi predpisi o poštnini. Zasebnim potom natisnjene dopisnice, razglednice, pisma itd. pa morajo biti frankirana samo z novimi poštnimi znamkami. Pomniti je treba tudi, da je razglednice (zasebnim potom natisnjene dopisnice) frankirati z 10 vinarsko znamko.

Razglas. Vsled odloka c. in kr. vojnega ministerstva, oddelek 9, št. 68.151/16 so za oddati dva prostora III. Jakob pl. Schellenburgove ustanove. Ustanove znašajo po 182 K 40 h in se oddajo za celo dobo življenja. Pravico do te ustanove imajo revne, na Kranjskem rojene častniške vdove, katerih možje so umrli v vojski. Koleka prostim prošnjam, katere naj se prej ko mogoče pošljejo na ces. in kr. dopolnilno okrajno poveljstvo v Ljubljani, naj se priložijo: 1. Poročni list; 2. ubožno spričevalo; 3. smrtni list moža. C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo, dne 4. januarja 1917.

Zaplenili so 132.000 sveč na Dunaju. Policija je bila nenadoma odredila preiskavo po skladiščih in našla ter zaplenila gori navedeno množino. Te sveče je pred enim mesecem kupil prvotni kupec od tovarne po 270 K za 100 kg; tekom štirih tednov so sveče štirikrat menjale svojega lastnika, ne da bi bile šle iz skladišča ter jih je zadnji kupec plačal že po 840 K 100 kg. Oblast je izročila sveče v prodajo nadrobno za tretjino navedene cene.

600.000 K ukradenih je bilo zadnje dni na progji Olomuc-Lublin iz zavitka vrednostnih papirjev. Pošiljatev je šla od podružnice avstro-agrske banke v Olomucu k bančni podružnici v Lublinu. Ko so tam zavitek odprli, so videli, da manjka 600.000 kron v bankovcih po 1000 kron. Vsa pošiljatev je znašala 2 milijona kron.

Razvedrilo.

Dvojno. Oče hčeram: Dekleta, sedaj je zadnji čas, da so omožite!.. in sinovom: „Od vas pričakujem, da ne bo nobeden te oslarije naredil, da bi se oženil!“

Trgovsko naznanilo. „Od jutri naprej prodajam svojo zalogo blaga tako cenó, da me je sram prave cene imenovati.“ — Trgovina z mešanim blagom, glavni trg številka 12.

Po domače. Sluga: „Naš krojač je prinesel račun, gospod baron!“ — Baron: (osorno): „Naš? ... kaj češ s tem reči?“ — Sluga: „I, no, jaz sem mu namreč tudi petdeset kron dolžan, gospod baron!“

Vsak svoje. A: „Kaj pa počneta gospod stotnik in njegova gospa?“ — B: „On zmerja vojake — ona pa druge ljudi!“

Pri vojaki. Korporal: „No, vi Grbec visite na drogu, kakor kamela, ki ji ravno druga grba raste!“

Nikdar v zadregi. Trgovec piše: „Sukno, ki ste mi ga poslali, vam vračam nazaj, ker so molji notri.“ — Tovarnarjev odgovor: „Vaša reklamacija je opravičena. Moljev niste naročili, pošljite jih toraj nazaj, — sukno pa obdržite.“

Veliki cesar

je mična zgodovinska knjižica, ki vsebuje v lepi besedi vse življenje velikega cesarja Franc Jožefa I. Knjižico toplo priporočujemo vsakemu patrijotu od najmlajšega do najstarejšega Avstrijca. Dobiva se pri J. Krajec nasl. in Urbanu Horvat v Novem mestu ter velja 1 krono, po pošti 1:10 K.

Dopisi.

Iz Čatež-Zaplaza. Umrl je 4. januarja t. l. zadnji naše župnije Radeckijev veteran Franc Sinjur (Klemen), posestnik in gostilničar na Čatežu, star 84 let. Bil je svojo dolgo dobo življenja vedno zdrav, priden in pošten mož. Rad je povedal kaj iz svojega vojaškega življenja in o svojem Radeckiju. Leta 1859. se je udeležil vojske na Laškem pri Solferinu. Zadnje dni pa je jela brleti življenja sveča, dokler ji reje zmanjka in ugasne. Šel je v mir iz reve časne.

Iz Št. Ruperta. Pri nas ženske ne marajo cenó sedeti v cerkvi. Na dan sv. Treh kraljev se po stari navadi pobira v župnišču letnina za cerkvene sedeže po 70 vin. Po umrlem soposestniku klopi se pa navadno odda njegov sedež potom dražbe. Tako se je tudi letos oddajal neki ženski sedež ter se visoko cenil za 50 gld. Ker se pa ni hotela nobena ženska oglasiti in je cerkveni ključar le še ponujal, se oglašil neki mož: „50 goldinarjev je sto kron! To je premalo! Tako cenó noče sedeti nobena ženska! 100 goldinarjev, ali 200 kron mora biti!“ Potem so bile ženske zadovoljne in so dražile 110, 120, 130 itd. goldinarjev tako, da je prišlo končno do prave cene 380 kron. Moški so bili bolj ponižni; plačevali so po 60 K, največ 76 kron. Morda se zdi komu ta stvar smešna ali clo razžaljiva. Nikakor ne! Št. Ruperške vrle ženske hočejo zaradi hvalevrednega vzroka več prispevati k sedežem, da s tem prostovoljnim draženjem odtehtajo saj nekoliko velike stroške, katerih ima naša krasna cerkev vedno dovolj za ozaljšanje, notranja popravila in za vsakovrstne potrebščine. Torej hvala jim! — V naši obsežni župniji se je skrčilo od lanskega leta vsled vojne število prebivalstva skoro za eno tretjino. Da bi nam Bog naklonil saj v tem novem letu ljubega miru! — Rojenih je bilo v pretečenem letu 1916 pri nas 55 otrok; umrlo jih je 56; poročenih pa je bilo šest parov. — Govori se, da namerava vojaška oblast kopati na Hrastnem železno rudo. — Št. Ruperčanje! Naročajmo se v velikem številu na naš domač list „Dol. Novice“, ki vedno toliko zanimivega prinašajo ravno iz našega kraja!

S Preloke pri Vinici. Pokopali smo staro Frankovičko. Ali je to kaj posebnega, pokopati 80 let staro žensko? A o stari Frankovički je vendar vredno zapisati par besedi. Zakaž? Ona je bila to, kar ni nobeden Preločan in še daleč okoli ne. Pred kakimi 40. leti je prišla s Hrvaškega sem. Tu je kot kmečka dekla in pomočnica preživela več kot polovico svojega življenja. Tudi hiši je dala ona svoje ime, tako, da se zdaj hišna številka, kjer je pokojnica živela, imenuje po domače: „Pri Frankovički“. In glejte, nihče ni znal, da je bila ta stara, sključena Mare plemenitega rodu. Gotovo tudi sama ni tega vedela, drugače bi bila gotovo spomnila na to svoje domače. Še-le po njeni smrti smo izvedeli, da je bila ona hči pokojnega Franca pl. Frankovič, torej, da so imeli na št. 53 plemkinjo za dekle. Koliko bogatašev po mestih bi rado dalo tisoče, da bi se smeli ponašati s plemstvom! Počivaj v miru Mare pl. Frankovič! — Starega siromaka Jureta ste gotovo vsi poznali. Saj se je večkrat mudil po vseh sosednjih župnijah in pridno „Bóga molil“. S preloške pošte je včasih Ziljanom pisma raznašal. Seveda je imela njegova pošta po dva, tri dni in še več zamude, dasi niso takrat še hodila pisma v cenzuro. Tudi žveplenke je v prejšnjih časih pro-

dajal. Zdaj ga pa več ni. Pokopali smo ga po Božiču na Ziljah. Bil je zelo pošten. Zdaj pa „moli Boga“ v nebesih tudi za nas! — 19. decembra je padel na goriškem bojišču mladenič Franc Žaljec iz Zilj št. 55. To žalostno novico sporoča starišem njegov predstojnik s pripombo, da je bil vrl mladenič in da mu je zelo žal za njim. Pokoj njegovi duši!

Raznotero.

Cesar Karol vstaja zgodaj, se udeleži svete maše v Schönbrunnu in tam tudi zajtrkuje. Nato se pelje cesarska dvojica v avtomobil na Dvor. Tam sprejme cesar pogosto že ob 7. uri dostojanstvenike, da mu poročajo. Večkrat na dan zasliši prvega in tudi drugega najvišjega dvornega mojstra, enako generalnega in druge pobočnike. Cesar deli avdijske od ranega jutra do poznega večera. Tudi cesarica preživi večji del dneva na Dvoru. Dineju sledi kratek izprehod. Nato dela cesar do 9. ure zvečer. Če se vladarska dvojica muči na Dvoru do pol 10. ure zvečer, tudi tam večerja.

Cesarica Cita je izredno prijazna in živahna gospa. Vojvodska rodbina Parma, iz katere izhaja naša nova cesarica, ima v Brunneju in Weinburgu pri Cmureku velika posestva. Del rodbine Parma vedno stanuje na gradu Brunnee ali v Weinburgu. Sedanja cesarica Cita je ob počitnicah več let stalno zahajala v Brunnee in od tam večkrat tudi na številna vinogradna vojvodska posestva v Slovenskih goricah. Princezinja Cita, tako se nam pripoveduje, je bila izredno ljubka prikazen. Vitka kot jelka, vedno smehljajočega obraza, prijazna in radodarna do skrajnosti, je rada govorila in se šalila s preprostimi slovenskimi viničarji in viničarkami ter se igrala z bosonogimi otroci ter jim delila raznih igrač in slaščic. Kdor je občeval s princezinjo Cito, ne more prehvaliti njene ljubeznivosti in živahnosti.

Novi ministrski predsednik in kmetijski minister Henrik grof Clam-Martinic je sedaj v 54. letu; njegov oče je bil podpredsednik poslanske zbornice. Novi ministrski predsednik je spremljal rajnega prestolonaslednika Ferdinanda na njegovem svetovnem potovanju in je bil pozneje njegov osebni prijatelj. — Leta 1894 ga je veleposestvo izvolilo v češki deželni zbor; 1902 je bil imenovan za dosmrtnega, pozneje za dednega člana gosposke zbornice. V gosposki zbornici je pripadal desnici. V delegacijah se je posebno zanimal za vprašanja armade. Kot namestnik načelnika kluba konservativnega veleposestva v češkem deželnem zboru se je njegovo ime večkrat imenovalo, ko so zastopniki konservativnega veleposestva posredovali med Čehi in Nemci. Ko je bil l. 1913 izvoljen za načelnika desnice v gosposki zbornici, katero je prej vodil grof Thun, je pričel vplivati tudi na parlamentarno politiko. Zadnje čase se je živahno zavzemal za to, da bi pričel parlament zopet delati. Ko je izbruhnila vojska, je služil v armadi kot ritmojster konjenice, dokler ni vstopil 31. oktobra kot poljedelski minister v Koerberjev kabinet.

Kronski konj-belec, na katerem je jezdil cesar Karol ob priliki kronanja v Budimpešti, je bil potem poslan v dvorno žrebčarno Kladerub, kjer se ga bo s posebno skrbjo redilo do smrti. Konja ne bodo nikjer in nikdar več uporabili za ježo ali kakorkoli. Belec ima svoj poseben hlev s prostim izhodom. Enakega udobnega življenja je bil deležen tudi konj-belec, na katerem je jahal pokojni cesar Franc Jožef I. Ta konj je dosegel izredno visoko starost. Ko je vsled starosti končal, so mu odvzeli kopito, jo obkovali s srebrno ploščo, na katero se je vžgal njegov življenjepis. Kopito je še sedaj shranjeno v dvorni shrambi za sedla. — Pred kronanjem Karola so več tednov v dvornih konjušnicah vadili konje, ki so imeli priti v porabo pri kronskih slavnostih. Posebno

pozornost so posvečali beleu „Krezu“, ki je imel nositi novega cesarja na kronski grič. Na dvorišču konjušnic so nasuli ravno tak grič in ob vajah je igrala godba, udarjali so na bobne in trobili na rogove, da se je žival navadila na hrup. Konja je vadil dvorni jezdec Adolf Lechartier, pa tudi cesar sam ga je parkrat jezdil za poskušnjo. „Krez“ je domačega plemena, osem let star in 16 pedi visok. Za vsak slučaj so imeli pripravljenega še drugega belca. Na dan kronanja so opremili „Kreza“ s prekrasno, bogato z zlatom vezeno jezdno opravo, ki je služila tudi ob kronanju Franca Jožefa I. l. 1867.

Patrijotična občina. V veliki vinorodni župniji sv. Urbana pri Ptujju je tudi mala občina Trnovski vrh, ki obsega s pripadajočimi vasi Škrinjarsak in Strmec skupno komaj 280 duš po zadnjem ljudskem štetju. Le-ta mala občina je poslala v vojno do 31. decembra 1916 53 vojakov. Od teh je oženjenih 24, odlikovanih je šest. Štabni narednik-rojak ima clo tri kolajne, računski narednik ima zlat zaslužni križec; pet vojakov je vjetih, pet pogrešanih, dva sta superarbitrirana, štirje so mrtvi, dva začasno oproščena. Vojnega posojila se je podpisalo od strank v občini: II. vojnega posojila 2000 K, III. 2800 K, IV. 7000 K in V. 12.600 K. „Slovenskega Gospodarja“ in „Straže“ manjka le v malo hišah. Zares velevrta občina!

Koliko žrtev na dan? V Kodanju je izračunila družba za preiskavo vojnih posledic, da je v svetovni vojski dosedaj 4.600.000 mrtvih, 11.200.000 ranjenih in 3.400.000 invalidov. V napoleonskih vojskah je bilo mrtvih in ranjenih na dan 235 mož, v nemško-francoski vojski 875, v rusko-japonski vojski 292, v sedanji svetovni vojski pa 6336. In kljub temu se še znajdejo zdrave, ki nočejo ničesar vedeti o miru!

Trgovci in inserati v časopisju. Znanega pisatelja Marka Twain (Tven), urednika malega lista, je vprašal nekoč naročnik, ki je bil precej praznoveren, kaj pomeni, srečo ali nesrečo, ker je našel v listu pajka. V „listnici uredništva“ mu je ta odgovoril: „To, da ste našli v časopisu pajka, ni ne dobro in ne slabo znamenje za vas. Pajk je le pregledal in prebral oznanila v listu z namenom, da pojde k trgovcu, ki ni poslal v časopis nič oglasa, in mu prepriča vrata s pajčevino, dobro vedoč, da bo lahko tam mirno stanoval.“

Popis šentrupeških podružnic l. 1526.

Spisal Ivan Steklasa. (Dalje.)

Kdo je obavil popis v mokronoški deželjski sodniji, ni zapisano; našlo pa se je pri cerkvah to-le:

1. Farna cerkev v Št. Rupertu (Sanct Rueprecht) 13 kelihov, ena srebrna monstranca s 5. srebrnimi podobami, en srebrn križ, ena srebrna pušica, sedem „pacem“ (križ, s katerim se daje blagoslov), ena srebrna pušica za sv. zakrament, 18 funtov vinarjev (funt vinarjev se je računal 75 do 80 kr.). Cerkev ima bratovščino.

2. Cerkev sv. Tilna (Sanct Gilgen) v Mokronogu (sedaj farna) štirje kelih s patenami, ena srebrna monstranca z malimi podobami, en križec in (z bratovščino vred) gotovine 12 ren. gld. in 12 f. vin.

3. Cerkev sv. Leonarda v Gabrijelah (zu Gabriel) (f. sv. Trojica) en kelih in nič gotovine.

4. Cerkev sv. Jurja (f. sv. Trojica) dva keliha, 15 f. vin. in 38 kr.

5. Cerkev sv. Duha na Vihru (f. Št. Rupert) en kelih; cerkev in bratovščina 16 f. vin. in 30 kr.

6. Cerkev sv. Martina na Kalu (am Khall) (f. Št. Janž) en kelih, 14 funtov vinarjev in 6 kr.

7. Cerkev sv. Janeza (sedaj farna cerkev Šent Janž) dva keliha in gotovine (z bratovščino vred) 14 f. vin. in 33 kr.

8. Cerkev Matere božje v Tržišču (zu Tharschische) (f. sv. Trojica) en kelih in (z bratovščino) 4 f. vin. 30 kr.

9. Cerkev sv. Barbare na Okrogu (zu Okgrog) (f. Št. Rupert) en kelih in gotovine (z bratovščino) 1 f. vin.

10. Cerkev sv. Kancijana (na Jesenicah) (f. Št. Rupert) en kelih in (z bratovščino) 12 f. vin.

11. Cerkev sv. Nikolaja v Martinji Vasi (Mautersdorf) (f. Mokronog) en kelih in (z bratovščino) 1 f. vin.

12. Cerkev sv. Marjete v Kamnici (zu Stainpach) (f. Št. Janž) en kelih in (z bratovščino) 2 f. vin.

13. Nova cerkev sv. Trojice v Tržišču (Die Newstift der Heylligen Drifalltigkeit zu Tharschische) (sedaj farna) en kelih; gotovine nima, ker so jo porabili za zidanje cerkve.

V deželjski sodniji trebelski je inventirala Doroteja, vdova Matije Mallingerja, namesto svojega strica Nikolaja Jurišiča. Spremljala sta jo Juri in Ivan pl. Mordax. Stala pa je v tej sodniji samo ena podružnica šentrupeška, namreč: cerkev sv. Marjete na Gori, ki je imela en bakren pozlačen kelih (13 lotov). Vse druge cerkve so spadale pod trebelsko in trebanjsko župnijo. A. Koblar ni določil v omenjenem spisu (str. 240, št. 21) cerkvi sv. Marjete mesta. V mojem spisu „Vesela Gora“ v Dol. Novicah leta 1915 številka 23. sem dokazal, da je to bila šentrupeška podružnica sv. Marjete na Gori.

Podružnico sv. Križa v Bistrici (zu Vaystritz) postavlja A. Koblar kot podružnico v današnji župniji dolsko. Toda te podružnice ni v današnji dolski župniji, nego je to današnja župnijska cerkev sv. Križa pri Litiji. Ljudstvo še dandanes govori, ko gre z Dol. k sv. Križu, da gre v Bistrico, kjer vodi tje kaj cesta skoz veliko dolino bistriško. Takrat je spadal tedaj sv. Križ še pod Št. Rupert, kakor tudi sosedna podružnica sv. Nikolaja na Brezovem, dočim je podružnica sv. Ahaca v Vodicaх pripadala trebanjski župniji, ki se je raztezala takrat deloma tudi po svibenski deželjski sodniji. L. 1596 je cerkev sv. Križa že vikariatna s pridevkom v Gabrniku (Extractus ex codice Archidiaconatus Inferioris Carniolae. Novomeški kapiteljski arhiv fasc. X. Nr. 9), dočim bi bil po „Catalogus cleri“ ljubljanske škofije za l. 1892 izločen iz trebanjske župnije še-le l. 1615. Verjetno je, da je bil del šentrupeške župnije okoli sv. Križa, ki je činil velik del današnje svetokriške župnije, med l. 1526 do 1596 dodeljen trebanjski župniji ter potem iz le-te izločen kot vikariat. Podružnica na Brezovem pa je ostala še dalje pri Šent Rupertu. Zanimivo je tudi, da se navaja v tem popisu cerkev sv. Tilna v Mokronogu še vedno kot podružnica in ne kot vikariatna, dasi je imela svojega vikarja že l. 1507 (Izvestja muz. društva l. 1892 str. 71). Cerkev Matere božje na Gori pri Mokronogu se pa ne navaja v tem popisu, a istotako je izpuščena cerkev sv. Janeza Krst. na Mirni, dasi sta stali obe že zdavnaj prej. (Konec sledi.)

Prisilna ponudba za zimsko perilo.

C. kr. trgovinsko ministrstvo je v zmislu ministrskega ukaza z dne 13. aprila 1916, drž. zak. št. 100, z razpisom z dne 11. dec. 1916 odredilo prisilno ponudbo za birkane bombažaste moške srajce, jopice in spodnje hlače, nadalje za moške srajce, jopice in spodnje hlače, ki so konfekcionirane iz bombažastih tkanin, nadalje za vse bombažasto trikotno blago, pripravno za zimsko perilo, kakor tudi vse surovo in beljeno, barvano tiskano in pisano tkano, tudi z efekti iz drugih materialij narejeno bombažasto blago, v kolikor je na eni in na obeh straneh kosmato, kakor n. pr. flanel, barhent, velurje itd., brez ozira na širino,

vstavo, način tkanja in številko preje ter brez ozira na težo. Oni, ki imajo manj nego tri tucate moških srajce, jopice in spodnjih hlač skupaj, oziroma manj nego 500 metrov više označenega trikotnega blaga in tkanega blaga skupaj, so oproščeni prisilne ponudne dolžnosti. Tistih kvalitet više označenih predmetov in više označenega blaga, katero je v zmislu § 5. ministrskega ukaza z dne 31. avgusta 1916, drž. zak. št. 283, ozir. odredbe trgovinskega ministrstva z dne 2. novembra 1916 sedaj dovoljeno za detajlno prodajo, ni treba ponuditi, marveč se smejo tudi nadalje oddajati neposrednim konsumentom. Prvotako ne spadajo pod prisilno dolžnost one množine blaga, katere so bile v zmislu § 7. ministrskega ukaza z dne 31. avgusta 1916, drž. zak. št. 283, dovoljeno za konfekcioniranje. Kdor ima več nego tri tucate više označenih perilnih vrst ali več nego 500 metrov navedenega blaga, je, v kolikor ne pridejo za-nje omenjene izjeme v poštev, dolžan, da do 10. januarja 1917 naznani svojo celotno posest tega blaga Centrali za bombaž. (Baumwoll-zentrale-Anbotabteilung, Dunaj I., Maria Theresienstraße 32—34). Od vsake kvalitete ponudnega blaga je hkratu s ponudbo rekomandirano poslati 15 cm dolg vzorec, od vsake vrste ponudnega perila en kos. Razpoložno množino in kraj shrambe je natančno navesti. Ofert iz proste roke, ki so bile doslej stavljene kateremukoli oddelku Centrale za bombaž, ni smatrati za ponudbo v zmislu tega ukaza. Posestniki više označenega blaga so torej dolžni vnovič blago ponuditi ponudnemu oddelku Centrale za bombaž ter opremiti ponudbo z vzorci. Ponudniki naj navedejo za vsako ponudeno blago cene, po kateri so pripravljene oddati blago nakupovalnemu oblastvu ne glede na uradno cenitev. Ponudbena dolžnost ne zadene onih množin, za katere ima kdo na dan razglasitve tega ukaza uporabno, oziroma podedovalno dovolilo pri Vojni zvezi za bombažasto industrijo ali za katere se je izstavilo sklepno pismo Centrali za bombaž.

Glede blaga, za katero se uveljavlja izjemno dovolilo trgovinskega ministrstva za prosto porabo in prodajo, je treba navesti natančno datum in številko tega dovolila in firmo, kateri se je dalo dovolilo. Tako blago treba naznaniti in je le v tem primeru izvzeto od ponudbene dolžnosti, ako se na nedvoumen način donese dokaz za prosto porabo. Ponudna dolžnost tudi ne zadene onih množin surovih in beljenih tkanin više označenih vrst, katere so bile že na podlagi predidocih ukazov trgovinskega ministrstva ponudene Centrali za bombaž. Vsaka manipulacija z blagom, za katero se ne more doprinesiti dovolila za prosto porabo, je od dneva razglasitve tega ukaza prepovedana. Do poteka termina za prisilno ponudbo ni dovoljeno tega blaga niti podelovati, niti oddajati, niti prodajati, niti kam drugam ponujati. Potek termina bodé Centrala za bombaž vsakemu ponudniku naznanila. Natančnejše podatke o izvedbi ponudnega postopanja so strankam na razpolago pri Centrali za bombaž in pri pristojnih trgovskih in obrtniških zbornicah. Prestopki tega ukaza, zlasti opustitev ponudbe ali prijave, nepravilne navedbe, zapoznitev ponudbe, spadajo pod kazenska določila ukaza z dne 13. aprila 1916, v kolikor ne pridejo strožje kazenske določbe v poštev. Posebej treba opozoriti, da se predmetno blago rabi za nujne vojaške potrebe in je torej treba posebno natančno držati se termina. Interesente opozarjamo tudi na to, da bo komaj mogoče ustrezati eventualnim prošnjam, da se prepusti tako blago za civilne potrebe. — (Op. uredništva: Prejeli smo ta ukaz še-le 9. januarja in ga nismo mogli popreje objaviti, kakor danes, 11. januarja.)

Loterijske številke.

Trst, 27. decembra 28 44 19 58 33
Gradec, 3. januarja 2 5 54 79 24